

UUTISTIEDOTE EU:n Lissabonissa sijaitsevalta huumevirastolta

HUUMEIDEN KÄYTTÖ SUKUPUOLINÄKÖKULMASTA

Naisille suunnattuja huumehoitopalveluja on Euroopassa yhä rajoitetusti

(23.11.2006, LISSABON) Euroopan maiden terveystalouksissa ollaan havahtumassa siihen tosiasiaan, että huumeongelmallisilla naisilla on erityistarpeita, jotka vaativat erityisiä toimia, ilmoittaa **Euroopan huumevirasto (EMCDDA)**. Vain naisille suunnattuja hoitopalveluja on yhä erittäin rajoitetusti. Tämä lausunto annetaan samaan aikaan, kun virasto esittelee huumeidenkäyttöä sukupuolinäkökulmasta yhdessä tänään julkaistavan **Euroopan huumeilannetta käsittelevän vuosiraporttinsa 2006** kanssa ⁽¹⁾.

Tänään julkaistavan selvityksen mukaan huumehoitolaitoksissa otetaan yleensä huomioon opiaatteja käyttävien henkilöiden tarpeet. Nämä henkilöt ovat pääasiassa miehiä, kun taas ”sukupuolikohtainen hoito” tarkoittaa naispuolisille huumeidenkäyttäjille suunnattuja hoitoja. Vaikka melkein kaikissa **EU:n jäsenvaltioissa** ja **Norjassa** on ainakin yksi erityisesti naisille tai naisille ja heidän lapsilleen tarkoitettu huumehoitoyksikkö, nämä palvelut ovat edelleen useimmiten suuriin kaupunkikeskuksiin rajoittuvia poikkeuksia. Tästä johtuen suurin osa naisista saa hoitoja yleisten hoitopalvelujen muodossa.

EMCDDA:n johtaja Wolfgang Götz toteaa asiasta seuraavaa: ”Selvityksemme osoittaa selvästi sen, että tämän päivän Euroopassa on runsaasti hyviä hoitokäytäntöjä, joiden esimerkkiä voimme seurata. Tarjolla on palveluja, jotka ovat tehokkaita raskaana oleville naisille, on palveluja, jotka ottavat huomioon sellaisten naisten huolet, joilla on lapsia, ja palveluja, joissa hoidetaan naisia, joiden monimutkaiset huumeongelmat liittyvät fyysiseen tai seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Meidän tehtävänäme ei siis ole määritellä naisten tarvitseman huumehoidon muotoja, vaan pikemminkin varmistaa se, että tätä erityishoitoa on saatavissa ja yhä useampi hoitoa tarvitseva on sen piirissä”.

Äidin ja lapsen terveyden turvaamiseksi on tärkeää saada huumeongelmat hallintaan ja välttää vierotushoitoon liittyviä vaikeuksia. Monessa maassa on nykyään erityishoitoja, joihin raskaana olevilla huumeiden käyttäjillä on etusija, mutta niiden antama tuki ei aina jatku lapsen synnyttyä.

Euroopassa noin 20 % huumehoitoon hakeutuvista on naisia. Tutkimusten mukaan huoli lapsenhoidosta on pääsyy sille, miksi naiset eivät hae apua. Melkein joka neljäs (23 %) naisista, jotka hakeutuvat avohoitoon, elää yhdessä lastensa kanssa. Lastenhoitoon liittyvien kysymysten käsittely onkin erityisen tärkeää kehittäessä naisystävällisiä palveluja, jotka houkuttelevat naispuolisia huumeidenkäyttäjiä hoitoon ja saavat heidät pysymään siellä. **Belgia, Tšekin tasavalta, Saksa, Kreikka, Ranska, Irlanti, Italia, Luxemburg, Alankomaat, Itävalta, Portugali, Yhdistynyt kuningaskunta** ja **Norja** tarjoavat kaikki ohjelmia, joissa huomioidaan vanhemmuus. Vaikka sukupuolinäkökulman huomioon ottavissa palveluissa keskitytään useimmiten äitiyteen, eräässä **ruotsalaisessa** tutkimuksessa korostetaan miten tärkeää isyys on huumeista riippuvaisille miehille.

Haittoja vähentävät toimenpiteet eivät aina onnistu naisten kohdalla

Yhteistä kaikille EU-maille on se, että miehet kuolevat naisia useammin huumeiden yliannostukseen. Naisten osuus huumekuolemista on 7–35 % maasta riippuen. Tänään julkaistavassa selvityksessä osoitetaan kuitenkin, että huumekuolemien suuntauksissa on huomattavia sukupuolten välisiä eroja. Vuosina 2000 ja 2003 (EU-15) yliannostuksesta johtuvat miesten kuolemat vähenivät noin 30 % mutta naisten osalta vähennys oli vain

15 %. Herääkin kysymys, vaikuttavatko haittoja vähentävät toimenpiteet, jotka kohdistetaan huumeiden käyttäjien riskialttiimmille ryhmille, huonommin naisiin kuin miehiin.

Toinen suuri huolen aihe on verrattain korkeat HIV-tartunnan luvut suonensisäisesti huumeita käyttävien naisten keskuudessa. Huumeita suonensisäisesti käyttävät naiset tekevät usein seksityötä ja ovat alttiita saamaan HIV-tartunnan. Viimeisimpien yhdeksän EU-maan tietojen mukaan HIV:in esiintyvyys on keskimäärin 13,6 % huumeita suonensisäisesti käyttävillä miehillä ja 21,5 % huumeita suonensisäisesti käyttäviä naisilla.

EMCDDA varoittaa kuitenkin, että vaikka on yleisempää että miehet käyttävät huumeita suonensisäisesti ja kuolevat siitä useammin kuin naiset, emme voi jättää huomiotta sitä seikkaa, että naiset saattavat olla riskialttiimpia ja vaikeammin tavoitettavissa.

Onko sukupuolten välinen kuilu kaventumassa?

Selvityksessä todetaan, että sukupuolten välillä on olemassa selviä eroja melkein jokaisella huumeilmiön eri alueella. Kaikissa Euroopan maissa miehet käyttävät huumeita naisia yleisemmin, erityisesti kun kyseessä on huumeiden jatkuva, intensiivinen ja ongelmakäyttö.

EMCDDA:n tekemä analyysi aikuisten (15–64 v.) väestökyselyaineistoista ei viitannut siihen, että miesten ja naisten välisen huumeiden käytön ero olisi kaventumassa. Koululaisten (15–16 v.) huumeiden käytössä oli sen sijaan nähtävissä huolestuttavia suuntauksia. Joissakin jäsenmaissa tytöt saavuttavat pojat huumeiden ja alkoholin kokeiluissa, mikä herättää kysymyksen trendin mahdollisista vaikutuksista huumeiden käyttöön tulevaisuudessa.

Uusien tutkimusten mukaan esim. **Tšekin tasavallassa, Tanskassa, Virossa, Irlannissa, Latviassa, Puolassa, Slovakiassa ja Norjassa** sukupuolten välinen kuilu on kaventunut kannabista kokeilleiden koulu-poikien ja tyttöjen välillä (kuva 4.). Kolmessa muussa maassa, **Irlannissa, Suomessa ja Norjassa**, melkein sama määrä nais- ja miespuolisia opiskelijoita ilmoitti kokeilleensa huumetta ainakin kerran elämässään. Ainakin kerran ekstaasia kokeilleiden keskuudessa sukupuolijakaumat olivat melkein yhtäsuuret **Tšekin tasavallassa, Saksassa, Espanjassa, Virossa, Unkarissa, Irlannissa, Latviassa, Slovakiassa, Suomessa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa** (kuva 5.) (2).

Humalahakuinen juominen (vähintään viisi alkoholiannosta illassa viimeisen kuukauden aikana) on Euroopassa edelleen yleisempää poikien keskuudessa, paitsi **Irlannissa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Norjassa** (kuva 8.). Ainoa huumeiden käytön alue, jolla tytöt ovat säännöllisesti etusijalla, on rauhoittavien lääkkeiden käyttö ainakin kerran elämässä ilman lääkärin määräystä. Käyttäjien luvut voivat näiden aineiden osalta olla korkeita: yli puolet maista ilmoitti ainakin kerran kokeilleiden osuudeksi 5 %. **Liettuassa** tyttöjen osuus oli 18 % ja **Puolassa** 22 % (kuva 7).

Pojat — huumeiden ehkäisyn menetetty mahdollisuus

Nuoret pojat ovat tyttöjä alttiimpia käyttämään huumeita ja saamaan siihen liittyviä ongelmia. Yhä useamman tutkimuksen mukaan toimenpiteet, jotka kohdennetaan nuorten miesten kehitystarpeita vastaaviksi, voivat tuottaa tulosta hoitopalvelujen kehittämisessä. Näistä tuloksista huolimatta, sukupuolinäkökohdat huomioon ottava ehkäisevä työ on harvinaista Euroopan unionissa, ja siellä missä sitä tehdään, kohteena ovat yleensä tytöt. Pojille suunnattujen ehkäisyohjelmien puuttuminen merkitsee siksi ehkäisevän huumetyön menetettyä mahdollisuutta Euroopassa.

Wolfgang Götz jatkaa: ”On kulunut 20 vuotta siitä, kun Euroopan hallitukset ensimmäisen kerran kiinnittivät huomiota sukupuolinäkökohtiin huumeiden käytön alueella. Tänäpäin asian periaatteellisen merkityksen yleisen tunnustamisen tulisi vielä näkyä yhteisenä käytäntönä. Sanoma on selkeä — sukupuolinäkökohdat vaikuttavat yksilöiden kokemiin ongelmiin, halukkuuteen osallistua hoitoon sekä erilaisten palvelumuotojen tehokkuuteen, mikä on otettava huomioon uusia palveluja kehitettäessä”.

Huomautuksia:

(¹) *Selected issue*: 'A gender perspective on drug use and responding to drug problems' <http://issues06.emcdda.europa.eu>
Kaikki tässä uutistiedotteessa mainitut kuvat ovat asiaa koskevasta *Eriyisaihe*-selvityksestä (*Selected issue*).

(²) ESPAD:in tiedot — <http://www.espad.org/index.html>